

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор науково-педагогічної і
навчально-роботи та
рекрутації
проф. Б. Ф. Звиздок С. В.
Протокол № 2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА

Вибіркової навчальної дисципліни

Атрибуція та експертиза творів мистецтва

ОС Магістр

спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство

освітньої програми (спеціалізації) Музеєзнавство, пам'яткознавство,
культурний туризм

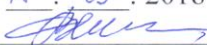
Луцьк 2018

Програма навчальної дисципліни «Атрибуція та експертиза творів мистецтва» підготовки магістрів спеціальності «027 Музеєзнавство, пам'яткознавство», освітньої програми (спеціалізації) «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

«12» вересня 2018 р. 37 с.

Розробник: Дмитренко Алла Адамівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства і музейної справи

Рецензент: Карліна Оксана Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи
протокол № 2 від 18 . 09 . 2018 р.
Завідувач кафедри (Бондаренко Г. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки
Протокол № 2 від 25 . 09 . 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету: (Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Протокол № 2 від 18 . 10 . 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>02 – Культура і мистецтво</i>	Вибіркова
	Спеціальність: <i>027 Музеєзнавство, пам'яткознавство</i>	
Кількість годин / кредитів <i>120/4</i>	Освітня програма: <i>Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм</i>	Рік навчання: <i>шостий</i>
		Семестр: <i>одинадцятий</i>
		Лекції: <i>12 год.</i>
		Практичні (семінари): <i>24 год.</i>
ІНДЗ: <i>немає</i>	Освітній ступінь: <i>Магістр</i>	Самостійна робота: <i>76 год.</i>
		Консультації: <i>8 год.</i>
		Форма контролю: <i>залік</i>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>02 – Культура і мистецтво</i>	Вибіркова
	Спеціальність: <i>027 Музеєзнавство, пам'яткознавство</i>	
Кількість годин / кредитів <i>120/4</i>	Освітня програма: <i>Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм</i>	Рік навчання: <i>шостий</i>
		Семестр: <i>одинадцятий</i>
		Лекції: <i>12 год.</i>
		Практичні (семінари): <i>24 год.</i>
ІНДЗ: <i>немає</i>	Освітній ступінь: <i>Магістр</i>	Самостійна робота: <i>76 год.</i>
		Консультації: <i>8 год.</i>
		Форма контролю: <i>залік</i>

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Атрибуція та експертиза творів мистецтва» належить до переліку вибіркового навчальних дисциплін і спрямована на вивчення студентами особливостей атрибуції творів мистецтва; виокремлення основних атрибутивних ознак живопису, графіки, скульптури та ін.; вивчення основних сучасних методик експертизи; мистецтвознавчих та технологічних методів експертизи живопису, скульптури та ін. творів мистецтва. Звертається увага на оволодіння основними методиками експертизи пам'яток, складання наукових уніфікованих паспортів та написання експертних висновків на предмети.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є твори мистецтва.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи наукового визначення та опису творів мистецтва, що дозволяють на основі комплексного міждисциплінарного підходу встановити їх автентичність і цінність.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни. Курс «Атрибуція та експертиза творів мистецтва» тісно пов'язаний з такими навчальними дисциплінами як «Основи атрибуції та експертизи пам'яток», «Пам'яткознавство», «Історія мистецтва», «Музеологія», «Науково-фондова робота музеїв», «Науково-дослідна робота музеїв» та ін.

Мета навчальної дисципліни: підготовка майбутніх музейних працівників до оволодіння основними методами атрибуції пам'яток мистецтва та методиками їх експертизи; отримання студентами теоретично-методологічної системи знань і засвоєння практичних навичок, пов'язаних з роботою по атрибуції та експертизі творів живопису, іконопису, графіки, скульптури; засвоєння студентами основних принципів роботи, пов'язаних з атрибуцією та експертизою на прикладі художніх творів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- історія становлення атрибуції та експертизи творів мистецтва і сучасні підходи до їх атрибуції та експертизи;
- нормативно-методичні документи, які регулюють практичну роботу з атрибуції та експертизи творів мистецтва;
- співвідношення понять «атрибуція», «експертиза», «оцінка» творів мистецтва та особливості роботи з їх атрибуції й експертизи;
- основні методики експертизи;
- мистецтвознавчі та технологічні методи експертизи творів мистецтва;
- види експертизи та їх застосування до різних матеріалів;
- принципи та методи атрибуції та експертизи творів мистецтва;
- основні поняття курсу: «живопис», «твори живопису» «оригінал», «копія», «аналог», «фальсифікат», «підробка», «імітація», «репродукція» та ін.
- особливості підготовки експертного висновку на різні твори мистецтва.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Становлення атрибуції як наукової галузі та комплексу досліджень творів мистецтва

Ідентифікація, атрибуція облік і паспортизація творів мистецтва. Основні етапи наукового опрацювання музейних предметів : атрибуція, класифікація, інтерпретація. Зміст поняття «атрибуція». Мета атрибуції. Особливості атрибуції різних джерел. Форми описів музейних предметів. Схема атрибуції : основні параметри. Науково-методичне забезпечення атрибутивних робіт.

Знавецтво як основа атрибуції. Суть знавцтва та його мета. Знавецька експертиза як частина науково-дослідної роботи. Знавці. Класифікація знавців : «знавці-колекціонери», «знавці-музейники», «знавці-художники», «знавці-меценати». Основні етапи знавцтва.

Сучасні дослідження з проблем атрибуції. Музейні видання в цій області. Методичні рекомендації різних музеїв по опису музейних предметів. Опис різних категорій музейних предметів в науковій літературі : огляд видань.

Нормативно-правові акти, що регулюють проведення атрибуції культурних цінностей (музейних предметів, об'єктів культурної спадщини). Поняття : «наукова атрибуція», «первинна атрибуція», «розгорнута атрибуція», «особлива атрибуція», «музейна атрибуція».

Тема 2. Експертиза творів мистецтва

Суть поняття «експертиза». Значення експертної діяльності у сфері культурно-історичних цінностей. Мета проведення експертизи. Основні завдання наукової експертизи. Визначення рівня значимості культурно-історичної цінності. Встановлення авторства чи місця виготовлення пам'ятки. Ідентифікація представлених предметів. Фальсифікація культурних та історичних цінностей – основний чинник, що ускладнює роботу експерта. Мистецтвознавча експертиза. Музейна експертиза. «Атрибуція» та «експертиза» : співвідношення понять.

Нормативно-правові акти, що регулюють проведення експертизи пам'яток в Україні. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (1999 р.). «Інструкція про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України» (2002 р.). Основні принципи і

критерії визначення оціночної вартості різних творів мистецтва. Визначення страхової вартості творів мистецтва. «Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей» (2003 р.). Визначення основних понять: державна експертиза, об'єкти і суб'єкти експертизи, експерт, мистецтвознавець. Типологія експертизи : за видами (попередня, первинна, повторна, контрольна наукова, науково-технічна), ступенем складності (проста і складна). «Методика грошової оцінки пам'яток» (2002 р.). Вартість і схоронність пам'ятки.

Види експертизи. Експертний висновок та його основні компоненти. Суб'єкти експертної діяльності. Експерти. Мистецтвознавці. Функції експертів. Об'єкти експертизи. Ідентифікація об'єкта експертизи.

Місце атрибуції та експертизи в сучасній музейній роботі. Закон України «Про музеї та музейну справу» про страхування пам'яток музейного фонду, що тимчасово вивозяться для експонування на виставках або для реставрацію і підлягають обов'язковому страхуванню. Порядок встановлення оціночної та страхової вартості музейних предметів.

Атрибуція та експертиза пам'яток історії та культури в умовах антикварного ринку. Оцінка культурних цінностей. Категорії оцінювачів. Оціночна вартість. Аукційна ціна.

Тема 3. Методи експертизи та експресаналізу творів мистецтва

Види експертизи (візуальна, техніко-технологічна, комплексна). Їх застосування до різних видів матеріалів. Поняття і зміст комплексної експертизи творів мистецтва. Історико-мистецтвознавчий стилістичний аналіз. Іконографічний аналіз. Документальна експертиза. Лабораторні техніко-технологічні дослідження матеріальної структури пам'ятки.

Сучасні неруйнівні методики аналізу творів мистецтва. Тестування ультрафіолетовим (УФ) випромінюванням. Властивості ультрафіолетового випромінювання та їх застосування при проведенні експертизи предметів. Використання УФ-випромінювання у музейній та експертній практиці для дослідження фарбового шару творів живопису. Виявлення зображення, що знаходиться під верхнім зображувальним шаром. Дослідження настінного живопису. Аналіз стану збереження фарбового шару.

Тестування інфрачервоним (ІЧ) випромінюванням. Властивості інфрачервоного випромінювання та його застосування при проведенні експертизи творів мистецтва. Використання ІЧ-випромінювання для виявлення та аналізу змін у фарбовому шарі (авторські переробки, реставраційні зміни, поновлення, підробки, фальсифікації); підписів і написів (як існуючих, так і зниклих).

Рентгенографія творів мистецтва. Властивості рентгенівського випромінювання та їх застосування при проведенні експертизи творів мистецтва. Високий ступінь проникнення R-променів крізь різні матеріали. Технологія рентгенографії творів мистецтва. Правила проведення рентгенографічної експертизи творів живопису. Сфера використання рентгенографії в історико-культурній та мистецтвознавчій експертизі: атрибуція невідомих, чи тих які приписуються певному майстру творів; виявлення авторських переробок чи підробок.

Апаратно-програмні засоби експертизи. Програмний пакет «Ідентифікатор культурних цінностей» О. Калашникової (Кафедра мистецтвознавчої експертизи та гуманітарної підготовки Академії митної служби України). Прилади для експертного огляду об'єктів при значному збільшенні. Мікроскопи. Вазомоторні методи експертизи: детальний візуальний огляд, тестування за допомогою органів чуття.

Тема 4. Сучасні методики експертизи культурних цінностей

Формування антикварного ринку та розробка методик оцінки культурних цінностей.

Методика Міністерства культури СРСР (1983 р.). Авторські методики визначення вартості предметів мистецтва та антикваріату. Методика В. Д. Соловйова (1996 р.) для визначення вартості творів живопису. Методика Державного гемологічного центру України Група авторів : С. М. Шкляр, Е. В. Чернявська, К. В. Татарінцева, М. В. Сибирякова, В. В. Індутний. Методика М. і Д. Тамойкіних – «Технологія ТЕС». Витратний підхід. Методика Платонова – порівняльний і витратний підходи до визначення вартості культурних цінностей. Методика В. Архипова для оцінки творів живопису. Авторський метод визначення

базисної вартості об'єкта оцінки І. Жарова. Методика Т. Артюха та В. Могилевського для розрахунку фактичної вартості антикварних виробів.

Тема 5. Атрибуція та експертиза творів образотворчого мистецтва

Живопис та його види. Жанри живопису. Засоби виразності у живописі. Перспектива як засіб виразності живописного твору. Поняття та системи перспективи. Композиція як засіб виразності у живописі. Основні терміни і поняття в живопису. Особливості атрибуції живописних полотен. Аналіз сюжету та інших зображувальних мотивів та написів.

Іконопис. Поняття та особливості іконопису як специфічного живописного напрямку. Особливості іконописної техніки та засобів виразності в іконописі. Канони іконопису. Символіка кольорів і хроматична лексика ікони. Технологія виготовлення та складові елементи ікони. Фарбовий шар і живописні техніки ікон. Способи декорування.

Графіка. Роль кольору у графіці. Різновиди графіки. Техніки авторської графіки. Друкована графіка (естампи). Техніки. Атрибуція графічних творів та відмінні ознаки. Методи візуального аналізу та експертної оцінки графічних творів.

Скульптура. Поняття і види скульптури. Головні жанри скульптури. Скульптурні матеріали. Поняття і класифікація. Скульптурні техніки. Техніки виготовлення скульптур із металів і сплавів.

Скульптурні вироби з глини (кераміка). Поняття та її основні види. Теракота. Майоліка. Фаянс. Порцеляна. Системи клеймування виробів із порцеляни. Різьблення по дорогоцінному та напівдорогоцінному камінню (гліптика). Геми.

Мала металева пластика. Монети, медалі. Характерні ознаки монет і медалей як культурно-історичних цінностей. Форма, матеріал, вага сторони монети: аверс, реверс, гурт.

Тема 6. Атрибуція та експертиза творів декоративно-вжиткового мистецтва

Художні тканини. «Музейні тканини». Визначення природи волокна, з якого виконана тканина; характеру обробки ниток; техніки виконання тканин (ручна, машинна) і видів переплетення ниток. Визначення способу фарбування тканини.

Видив тканин : полотна та ін. Визначення стилю орнаментування тканини. Монохромні і поліхромні тканини. Колористична гама орнаментальних мотивів. Тканини, декоровані вишивкою. Вишивальні техніки. Орнаментальні мотиви. В'язані вироби. Мереживо. Макраме.

Специфіка і методика атрибуції та експертизи тканин залежно від їх техніко-технологічних і стилістичних характеристик.

Одягові тканини. Опис одягу : повне найменування предмета з уточненням призначення; матеріал; особливості зовнішнього вигляду, характер крою, силует; розміри. Визначення часу і місця виготовлення компонентів одягу. Ступінь збереженості : механічні пошкодження, структурні зміни волокна, забруднення, втрата окремих фрагментів або деталей.

Художні вироби з дерева та їх науковий опис. Назва предмета (загальноживана і місцева), назви складових частин і їх взаємодія. Призначення і спосіб використання. Матеріал (сорт дерева, частина). Зовнішні дані предмета (форма, колір, розміри). Спосіб виготовлення, інструменти. Спосіб орнаментування, техніка виконання візерунка. Соціальна приналежність (якою групою населення використовувався, кому належав). Місце виготовлення. Час виготовлення. Ім'я майстра. Час побутування (згідно з повідомленням інформатора). Клейма, написи (якщо є).

Художній метал. Атрибуція художніх творів з металів. Назва предмета (загальноживана і місцева), назви складових частин і їх взаємодія. Призначення і спосіб використання. Матеріал (залізо, сталь, чавун, олово, мідь, бронза та ін.). Зовнішні дані предмета (форма, колір, розміри). Спосіб виготовлення, інструменти. Спосіб орнаментування, техніка виконання візерунка. Соціальна приналежність (якою групою населення використовувався, кому належав). Місце виготовлення. Час виготовлення. Ім'я майстра. Час побутування (згідно з повідомленням інформатора). Клейма, написи (якщо є).

Дорогоцінні метали та їх сплави. Способи обробки і техніки виготовлення предметів з дорогоцінних металів. Особливість проб дорогоцінних металів і види пробних клейм. Види імітацій дорогоцінних металів та їх використання при створенні художніх цінностей. Ювелірні вироби. Правила та особливості

атрибуції ювелірних виробів і предметів мають елементи з дорогоцінних металів.
Методи експертизи й оцінки художнього металу.

Художня кераміка, камінь, скло. Класифікація і науковий опис пам'яток кераміки : час виготовлення; матеріал; центри виробництва (заводи, фабрики, окремі майстерні); фабрична марка, знаки; технологічні особливості; написи. Зовнішні параметри.

Види дорогоцінних каменів і їх поділ на групи. Способи і правила оцінки дорогоцінних каменів. Способи їх обробки. Визначення справжності дорогоцінних каменів. Види імітацій дорогоцінних каменів та їх використання при створенні художніх цінностей. Правила та особливості атрибуції ювелірних виробів і предметів, які мають елементи з дорогоцінних каменів.

Історія виробництва скла. Види скла. Технологія виробництва виробів зі скла і основні способи їх декорування. Методика проведення атрибуції та експертизи творів з художнього скла. Словник основних термінів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін)	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Становлення атрибуції як наукової галузі та комплексу досліджень творів мистецтва	9	2	2	1	4
Тема 2. Експертиза творів мистецтва	9	2	2	1	4
Тема 3. Методи експертизи та експресаналізу творів мистецтва	9	2	2	1	4
Тема 4. Сучасні методики експертизи культурних цінностей	9	2	2	1	4
Тема 5. Атрибуція та експертиза	42	2	8	2	30

творів образотворчого мистецтва					
Тема 6. Атрибуція та експертиза творів декоративно-вжиткового мистецтва	42	2	8	2	30
Усього годин	120	12	24	8	76

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	<p>Тема. Атрибуція, експертиза, оцінка творів мистецтва : суть і співвідношення понять</p> <p>1. Атрибуція музейного предмета: зміст поняття; мета атрибуції.</p> <p>2. Експертиза творів мистецтва: зміст поняття; мета основні види експертизи.</p> <p>3. Суб'єкти та об'єкти експертизи.</p> <p>4. Оцінка творів мистецтва : зміст поняття.</p>	2
2	<p>Тема. Експертиза творів мистецтва</p> <p>1. Визначення поняття «експертиза», її мета та завдання. Співвідношення понять «атрибуція» та «експертиза».</p> <p>2. Нормативно-правові акти, що регулюють проведення атрибуції пам'яток історії та культури в Україні.</p> <p>3. Види експертизи.</p> <p>4. Суб'єкти та об'єкти експертизи.</p>	2
3	<p>Тема. Методи експертизи творів мистецтва</p> <p>1. Історико-мистецтвознавчий аналіз творів мистецтва.</p> <p>2. Документальна експертиза.</p> <p>3. Технологічні методи експертизи.</p>	2
4	<p>Тема. Сучасні методики експертизи культурно-історичних цінностей</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методика В.Д. Соловйова. 2. Методика Державного гемологічного центру України. 3. Авторський метод оцінки культурних цінностей – «Метод І. Жарова»®. 4. Методика Платонова. 5. Технологія ТЕС (метод Таможкіних). 	
5	<p>Тема. Атрибуція та експертиза творів живопису</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріали основи живописних творів та їх особливості. 2. Техніки живопису. 3. Засоби виразності у живописі. 4. Особливості атрибуції живописних полотен. 	2
6	<p>Тема. Атрибуція та експертиза ікон</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості іконописної техніки та засобів виразності в іконописі. 2. Символіка кольорів і хроматична лексика ікони. 3. Технологія виготовлення та складові елементи ікони. 	2
7	<p>Тема. Атрибуція та експертиза графічних творів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніки авторської графіки. 2. Друкована графіка (естампи). 3. Мініатюра. 4. Методи візуального аналізу та експертної оцінки графічних творів. 	2
8	<p>Тема. Атрибуція та експертиза творів скульптури</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скульптурні матеріали і техніки. 2. Різновиди скульптурних виробів. 3. Різьблення по каменю. 4. Монети і медалі. 	2
9	<p>Тема. Атрибуція та експертиза тканин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Способи і техніки виготовлення художніх тканин. 2. Особливості декорування тканин інтер'єрного призначення, 	2

	типологія орнаментів. 3. Конструктивні особливості і декорування різних компонентів одягу.	
10	Тема. Атрибуція та експертиза художніх виробів з дерева 1. Фізичні властивості дерева як матеріалу. 2. Техніки виготовлення художніх виробів з дерева. 3. Особливості наукового опису предметів із дерева.	2
11	Тема. Атрибуція та експертиза художньої кераміки 1. Матеріал і технології виробництва керамічних виробів. 2. Гончарна кераміка, теракота, майоліка, фаянс, порцеляна. 3. Методи візуальної оцінки та експертизи керамічних виробів.	2
12	Тема. Атрибуція та експертиза ювелірних виробів 1. Дорогоцінні метали та їх сплави. Проби. 2. Класифікація ювелірних виробів. 3. Знаки та клейма майстрів. Оригінали та підробки. 4. Класифікація каменів. Конструкція виробів зі вставками.	2
	Разом	24

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу	40
2	Теми 5-6. Складання експертних висновків на твори мистецтва	28
	Разом	68

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)	Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
--	---	---------------------------------

Модуль 1	Модуль 2	
40 балів як середнє арифметичне	60 балів	
		100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент оволодів навчальним матеріалом на рівні елементарного засвоєння окремих термінів, без зв'язку між ними.
	2	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; висвітлює питання неправильно, безсистемно.
	3	Студент намагається аналізувати матеріал, але з грубими помилками; відсутнє розуміння основної суті питань, висновки і узагальнення; допускає суттєві помилки.
Середній (репродуктивний)	4	Студент відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; погано орієнтується в основних поняттях.
	5	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, але не може зробити чіткі логічні висновки.
	6	Студент намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно,

		відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	У відповідях студента відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки.
	8	Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, у відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
Високий (творчий професійний)	10	У відповідях студента навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки.
	11	Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.

	12	Студент у повному обсязі оволодів навчальним матеріалом, вільно та аргументовано викладає його, виявляє творчу самостійність, знання спеціальної літератури, вміння переконувати і твердо захищати свою точку зору при вирішенні проблемних питань
--	----	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на модульних контрольних роботах

4 бали – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає визначень; не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань; вирішив кілька тестових завдань.

6 балів – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, уривчаста неструктурована відповідь, майже не орієнтується в першоджерелах, елементарно викладає думку.

10 балів – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, має початковий рівень знань; відсутні мислення та сформованість практичних навичок, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, правильно вирішив меншість тестових завдань.

16 балів – студент знає і розуміє більше половини навчального матеріалу, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, відповіді непослідовні та нелогічні, правильно вирішив половину тестових завдань.

18 балів – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

20 балів – студент основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, але при викладенні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаючи окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

22 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей, але з певними неточностями. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

24 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, уміє аналізувати і систематизувати інформацію; висловлює стандартну аргументацію при оцінці процесів, явищ; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

26 балів – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає матеріал під час письмових відповідей, має глибокі і міцні знання, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях.

28 балів – студент глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, уміє ставити і розв'язувати проблеми. Правильно вирішив усі тестові завдання.

30 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вирішує складні проблемні завдання, самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі..

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		

67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

а) методичне забезпечення

1. Атрибуція як наукова галузь та комплекс досліджень. Методичні рекомендації до вивчення теми для студентів III курсу (Спеціальність 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури») та VI курсу (спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство) факультету історії, політології та національної безпеки / Укладач Дмитренко А. А. Луцьк: Терен, 2018. 48 с.
2. Експертиза культурних цінностей. Методичні рекомендації до вивчення теми для студентів III курсу (Спеціальність 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури») та VI курсу (спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство) факультету історії, політології та національної безпеки / Укладач Дмитренко А. А. Луцьк: Терен, 2018. 82 с.
3. Атрибуція натільного одягу українців (за збірками Музею етнографії Волині ті Полісся при СНУ ім. Лесі Українки та Волинського краєзнавчого музею): Навчально-методичний комплекс для студентів історичного факультету, спеціальність 6.020103 «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури» та музейних працівників» / Укл. А. А. Дмитренко. Луцьк: Терен, 2017. 174 с.

б) нормативні документи

1. Закон України «Про музеї та музейну справу» (249/95-ВР) / Верховна Рада України – Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 1995. 20 с.
2. Изучение и научное описание памятников материальной культуры [А. М. Разгон, И. М. Суслов, М. Н. Левинсон-Нечаева и др.] / Отв. ред. А. М. Разгон.

М. : Министерство культуры РСФСР. Научно-исследовательский институт культуры, 1972. 272 с.; ил.

3. Інструкція з музейного обліку і зберігання музейних предметів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, які знаходяться в музеях України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://assay.gov.ua>, назва з екрану.
4. Інструкція про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 23 с.
5. Конвенция о защите культурных ценностей в случае вооруженного конфликта 14 мая 1954 года [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_157, назва з екрану.
6. Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності 14 листопада 1970 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_186, назва з екрану.
7. Лист ДМСУ «Про розпорядження культурними цінностями» від 21. 02. 2001 № 5/30-794-ЕП [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK01101.html<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
8. Наказ № 481 про внесення змін і доповнень до Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 18 с.
9. Наказ про затвердження Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України» (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури і мистецтв № 481 від 06.08.2002) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0496-98>, назва з екрану.
10. Наказ про затвердження Інструкції про порядок переміщення через державний кордон України текстових, аудіо- та аудіовізуальних матеріалів: Наказ Державного комітету України по охороні державних таємниць у пресі та інших

засобах масової інформації від 22.08.1994 р. № 99/252 [Електронний ресурс].
Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0226-94>, назва з екрану.

11. Наказ про затвердження Порядку занесення унікальних пам'яток Музейного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 12 с.
12. Научная обработка музейных предметов: Научно-методич. сборник [А. А. Седин, С. И. Гаврилова, С. В. Рыбакова и др.] – Могилев : УПКП «Могилевская областная укрупненная типография им. Спиридона Соболя», 2003. 224с.: ил.
13. Понятийные толковые словари и классификаторы терминов для научного описания этнографических предметов [И. И. Баранова, Е. Н. Котова, Е. Ф. Кононова и др.] / Под ред И. В. Дубова. СПб. : Лань, 1999. 352 с.
14. Постанова № 1147 Про затвердження Положення про Музейний фонд України / Кабінет Міністрів України – Офіц. вид. К., 2000. 28 с.
15. Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Методики грошової оцінки пам'яток» (від 26.09.2002 р. № 1447) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-%D0%BF>, назва з екрану.
16. Постанова про Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення (Із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 296 від 15.03.2006, № 1293 від 14.12.2011, № 949 від 17.10.2012, № 233 від 08.04.2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1343-2003-%D0%BF>, назва з екрану.
17. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21 вересня 1999 р. № 10-68-ХУ! [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/International/99_1068.php[http://art-con.ru_node/3517](http://art-con.ru/node/3517)<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
18. Про затвердження Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України. Наказ Міністерства культури і

мистецтв України від 13.07.1998 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0496-98><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.

19. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України : затв. наказом Міністерства культури України від 22 квітня 2002 р. № 258 // [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0571-02><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
20. Про затвердження Методики грошової оцінки пам'яток. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-%D0%BF><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
21. Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей : затв. наказом Міністерства культури України від 15 листопада 2002 р. № 647 [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0948-02><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
22. Про затвердження Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення / Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2003 р. № 1343 [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1343-2003-%D0%BF><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
23. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 1994. 18 с.
24. Про затвердження типових бланків висновків державної експертизи культурних цінностей та рекомендації до їх заповнення : наказ Державної служби

контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України від 10 травня 2006 р. № 4 // Методичний посібник. - К. : АРТЛІТ, 2006. - 320 с.

25. Про наукову та науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80><http://arton.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
26. Протокол оцінки та експертний висновок № 1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://artexpert.com.ua/pdf/num1_simple.pdf<http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
27. Протокол оцінки та експертний висновок № 2 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://artexpert.com.ua/pdf/num2_simple.pdf<http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>, назва з екрану.
28. Система научного описання музейного предмета : класифікація, методика, термінологія. Справочник [И. И. Баранова, Е. Ф. Кононова, Е. Н. Котова и др.] / Науч. ред. И. В. Дубов, И. М. Шангина. СПб : Арт-люкс, 2003. 408 с. : ил.

в) основна і додаткова література

1. Анализ фактуры живописного произведения [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
2. Антонович С., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво : Навч. посібн. Львів : Світ, 1992.
3. Арофійк Є. В. Українська народна тканина. Народна творчість та етнографія. 1983. № 4. С. 42-45.
4. Атрибуция (определение) музейных предметов [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kizhi.karelia.ru/org>, назва з екрану.
5. Атрибуция [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dic.academic.ru>, назва з екрану.
6. Атрибуция [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vseslova.com.ua/word>, назва з екрану.

7. Атрибуція [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=508439655849151&id=171278952898558, назва з екрану.
8. Атрибуція и экспертиза как ключевые... [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://antiklib.ru/novosti/atribuciya_i_ekspertiza_kak_klyuchevye.html, назва з екрану. (+ антикварний ринок)
9. Атрибуція картини «Кораблекрушение» XVIII в. из Череповецкого музейного объединения [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://art-con.ru.u7984.argon.vps-private.net/node/4143>, назва з екрану.
10. Атрибуція культурних цінностей [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://inconsulting.com.ua/ru/ekspert-i-ocenka/antikvariat/atribuciya-cenostey.html>, назва з екрану.
11. Атрибуція музейного предмета [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.google.com.ua>, назва з екрану.
12. Атрибуція [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>, назва з екрану.
13. Бітаєв В. А., Шульгіна В. Д., Шман С. Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей: Навч.-метод. посібн. К.: НАКККіМ, 2010. 128 с.
14. Бобров Ю. Г. Основы иконографии древнерусской живописи. С-Пб.: Искусство, 1995.
15. Булгакова Л. П. До питання класифікації та типології української народної вишивки. Тези конференції, присвяченої «Атласу історії культури Волинської області» 11–13 грудня 1991 року. Луцьк, 1991. Луцьк, 1991. С. 40-42.
16. Винничук В. Г. Орнаменти у вишивці та ткацтві Волині. Луцьк: Надстир'я, 2004.
17. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства. М., 2008. 368 с.
18. Виппер Б. Виппер Б. Р. К проблеме атрибуции. Статьи об искусстве. М. : Искусство, 1970. С. 541–560 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://student.zoomru.ru /isk/ b-r-vipper-k-probleme/91715.737055>, назва з екрану.
19. Гагарин А. Г. Особенности оценки произведений искусства [Електронний

- ресурс]. Режим доступу : <http://www.antiq.info>, назва з екрану.
20. Горинь Г. Й. Шкіряні промисли західних областей України. К.: Наук. думка, 1986.
21. Гренберг Ю. И. Атрибуция и знаточество [Електронний ресурс] / Ю. И. Гренберг. Режим доступу : <http://art-con.ru/node/3516>, назва з екрану.
22. Гренберг Ю. И. Атрибуция, технологическое исследование и экспертиза [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
23. Гренберг Ю. И. Технологическое исследование и атрибуция произведений живописи [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://art-con.ru/node/4425>, назва з екрану.
24. Два эскиза Кристофа Шварца для изделий ювелиров [Електронний ресурс].
Режим доступу : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
25. Декоративно-ужиткове мистецтво / Я. Запаско та ін. : Словник: У 2-х т. Т. 1: А-К; Т. 2: Л-Я / Львівська Академія мистецтв, за заг. ред. Я. Запаска. Львів.: Афіша, 2000.
26. Декоративно-ужиткове мистецтво / Я. Запаско та ін. : Словник: У 2-х т. Т. 1: А-К; Т. 2: Л-Я / Львівська Академія мистецтв, за заг. ред. Я. Запаска. Львів.: Афіша, 2000.
27. Дмитренко А., Андрусик Т. Атрибуція жіночих сорочок (за збірками Музею етнографії Волині та Полісся при СНУ ім. Лесі Українки і Волинського краєзнавчого музею). Волинський музейний вісник. Дослідження та матеріали з історичного і літературного краєзнавства, музеєзнавства і пам'яткознавства. Вип. 8. Луцьк, 2016. С. 270–276.
28. Дудаков В. Знатки – исчезающий вид [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://os.colta.ru/art_times/collections/details/937/, назва з екрану.
29. Жаборюк А. А. Мистецтво живопису і графіки на Україні в першій половині і середині ХІХ ст. К.: Мистецтво, 1983.
30. Жолтовський П. М. Художній метал. К.: Наук. думка, 1972.

31. Заварова Г. Як дивитись і розуміти твори образотворчого. К.: Мистецтво, 1982.
32. Значество [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/>, назва з екрану.
33. Значество [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vereshagin.ru/?item=d6175ade-10d7-48bf-8181-f3c039dff29d&termin=eb4e85d1-570d-4cf5-97bf-fc0ac21985fa>, назва з екрану.
34. Значество [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url>, назва з екрану.
35. Значество [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bse.scilib.com/article047759.html>, назва з екрану.
36. Інтерпретація результатів дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
37. Індутний В. В. Оцінка пам'яток культури. К.: СПД Моляр С. В., 2009. 537 с.
38. Як ми виробляємо експертизу [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru<http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
39. Калашникова О. Л. Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей: підручник. К.: Знання, 2006.
40. Кара-Васильєва Т. В., Заволокіна А. О. Українська народна вишивка. К.: Либідь, 1996.
41. Киселева А. Р. Криміналістическа портретна ідентифікація і атрибуція произведених изобразительного искусства [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
42. Киселева А. Р. О методах исследования художественных произведений и о классификации вторичных работ в отделе научной экспертизы [Електронний

- ресурс]. Режим доступа: <http://art-con.ru/node/1755><http://art-con.ru/node/3517>,
назва з екрану.
43. Киселева А. Р. О роли архивных источников в атрибуции произведений искусства [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
44. Киселева А. Р. Решение задач научно-практической экспертизы на примерах произведений русских и иностранных художников XVIII века [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
45. Кітова С. Полотняний літопис України: семантика орнаменту українського рушника. Черкаси: БРАМА, Вид. Вовчок О.Ю., 2003.
46. Койнаш Т. П. Основы экспертизы культурных ценностей: Курс лекций для студентов факультета маркетингу, торгівлі та митної справи всіх форм навчання. Донецьк [Б. в.], 2006 [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://vk.com/doc44728164_80659027?hash=599df879640fbd466c&dl=28aabb49a7217e1962, назва з екрану.
47. Красилин М. М., Иванов В. А., Халтурин Ю. А. Как мы производим экспертизу [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
48. Красилин М. М., Иванов В. А., Халтурин Ю. А. Экспертиза произведений искусства и ее методы [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.gosniir.ru/library/articles/conservation/expert.aspx>, назва з екрану.
49. Кривонденченков С. В. Типологические особенности знаточества в русском искусстве второй половины XIX – начале XX века [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.lib.csu.ru/vch/215/033.pdf>, назва з екрану.
50. Кузьмина Е. С. Краткое описание музейного предмета: еще одна попытка унификации [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.booksite.ru/fulltext/1/001/001/075/index.htm>, назва з екрану.

51. Кузьмина Е. С., Ноль Л. Я. Краткое описание музейного предмета: еще одна попытка унификации [Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.artinfo.ru/eva/EVA2000M/eva-papers/200010/Noll-R.htm>, назва з екрану.
52. Левицька М. Дослідження твору мистецтва [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://prostir.museum/ua/post/32854>, назва з екрану.
53. Луць С. Особливості традиційних та інноваційних технологій та методів у творчості класичного ювелірного дому «Лобортас». Народознавчі Зошити. 2014. Вип. 5. С. 1073-1079.
54. Мееров К. А., Кузьмина Е. С., Лукашова Н. Г. Технологические и лингвистические стандарты описания как основа российского межмузейного общения [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC4QFjAA&url=http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
55. Международный стандарт оценки культурных ценностей [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://antik-rus.ru/1-1.htm><http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
56. Методика вивчення музейних предметів. Чинники, що впливають на процес вивчення музейного предмету [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bookster.com.ua/seminars/question/1342>, назва з екрану.
57. Методика определения историко-культурной ценности объекта, обладающего признаками объекта культурного наследия, с точки зрения истории [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=0CCwQFjAAOAO&url=http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
58. Методологічні аспекти експертизи автентичності ікон [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://consumer.at.ua>, назва з екрану.
59. Микульчик Р., Слободян П. Словник-довідник з термінології музейної справи [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk676/TK_wisnyk676_mykul%27chyk_slobod%27an.htm, назва з екрану.

60. Мистецтвознавча експертиза [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://adhdportal.com/book_3638_chapter_92_4.32.Mistetvoznavcha_ekspertiza.html, назва з екрану.
61. Мистецтвознавча експертиза [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ekspertiza.org.ua/mistetstvoznavcha-ekspertiza>, назва з екрану.
62. Мистецтвознавча експертиза культурних цінностей (творів мистецтва та антикваріату) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://inconsulting.com.ua/uk/ekspertn-poslugi/antikvariat-ua/mistectvoznavcha-ekspertiza.html>, назва з екрану.
63. Мотиль Р. Загальнонаціональні та локальні особливості української теракоти XIX — XX століть. Народознавчі Зошити. 2014. Вип. 5. С. 988-1011.
64. Настюк В. Я., Тулянцева І. В. Роль та значення висновків державної експертизи під час переміщення культурних цінностей через митний кордон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.pravoznavec.com.ua/period/chapter/19/238/8313http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/МК01101.html, назва з екрану.
65. Некоторые проблемы экспертизы русской живописи второй половины XIX века [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
66. Оценка культурных ценностей (произведений искусства и антиквариата) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://inconsulting.com.ua/ru/ekspert-i-ocenka/antikvariat/ocenka-cennostey.html>, назва з екрану.
67. [Оцінка культурних цінностей] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://prostir.museum/ua/post/29323>, назва з екрану.
68. Перелигіна О. Проблемні питання атрибуції предметів художнього срібла (на прикладі колекції Львівського історичного музею). Волинський музейний вісник: Музеї у дослідженні та збереженні пам'яток культурної спадщини західноукраїнських етнічних земель. Наук. зб. / Упоряд. А. Силук, Є. Ковальчук. Вип. 4. Луцьк, 2012. С. 47–53.
69. Петренко М. З. Українське золотарство XVI-XVIII ст. К.: Наук. думка, 1970.

70. Петрякова Ф. Гутне скло Львівщини. Народна творчість та етнографія. 1971. № 6. С. 47-53.
71. Під знаком сонця. Народне мистецтво Волині / З. Навроцька : Каталог. Луцьк: Ініціал, 2004.
72. Платонов Б. А. Нормативное обеспечение оценки движимых культурных ценностей в Украине [Електронний ресурс] / Б. А. Платонов. Режим доступу : <http://afo.com.ua/uk/component/lyftenbloggie/?view=entry&id=14> . Назва з екрану.
73. Платонов Б. Основи оціночної діяльності. Підручник. К.: НАКККиМ, 2013. 227 с. : іл. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.afo.com.ua/doc/Boris_Platonov_Fundamentals_of_evaluation_activity.pdf, назва з екрану.
74. Познікін А. Особливості дослідження, атрибуції, наук. інвентаризації та зберігання волин. іконопису [Електронний ресурс]. Режим доступу :http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&task=view&id=1845. Назва з екрану.
75. Проблемы научно-технической экспертизы произведений живописи в лаборатории [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
76. Проблемы экспертизы произведений графики [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
77. Ренжин А. Радость открытия. Коллекция уникальных икон [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
78. Романчук С. О. Аналіз методики дослідження творів мистецтва [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Archeology/Archeometry/Methods/ArtStudies.html>, назва з екрану.

79. Рябчикова Ф. Д. Вивчення музейних предметів у практиці етнографічного відділу Волинського науково-дослідного музею (1920–1931 рр.). Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Вип. 10. Луцьк 2012. С. 169-173.
80. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). К.: Редакція вісника «Ант», 2005.
81. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). К.: Редакція вісника «Ант», 2005.
82. Сидоров А. С. Технология живописи в атрибуции и экспертизе : Технология живописи в атрибуции и экспертизе [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://art-con.ru/node/3516> – Назва з екрану.
83. Сидорович С. Й. Художня тканина західних областей УРСР. К.: Наук. думка, 1979.
84. Смольникова С. Выход из хаоса: О методологиях оценки предметов искусства и антиквариата [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://antikvar.ua/publications/market/113-2011-10-16-16-16-34.html>, назва з екрану.
85. Соловьев В. Д. Определитель стоимости живописи. Днепропетровск: Пороги, 1996. 608 с.
86. Степовик Д. В. Українська ікона. К.: Мистецтво, 1986.
87. Степовик Д.В. Історія української ікони Х – ХХ століть. К.: Либідь, 1996.
88. Тамойкин М. Ю., Тамойкин Д. М., Тамойкин Ю. И., Платонов Б. А., Тамойкина С. П., Адамович В. А. Международный стандарт оценки предмета культурной ценности и предмета коллекционирования [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.labrate.ru/doc/tamoikinsmuseum_International_Appraisal_Standard_2010_v1_0.pdf<http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
89. Технологический анализ картины [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
90. Тищенко О. Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII-

XVIII ст.). К.: Либідь, 1992.

91. Ультрафіолетовое тестирование полихромных произведений искусства [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru. Назва з екрану.
92. Федоров-Давыдов Г. А. Монеты. М.: Наука, 1985.
93. Федорук О. Графіка як вид образотворчого мистецтва. К.: Мистецтво, 1983.
94. Флиер А. Я. Культурная атрибуция как метод исследования [Электронный ресурс]. Режим доступа, назва з екрану.
95. Функционально-типологический анализ при атрибуции рисунков старых мастеров [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru, назва з екрану.
96. Хмелярська Л. Історія ковальства на Волині. Минуле і сучасне Волині й Полісся: народна культура – народне мистецтво і духовність: Зб. наук. пр. Луцьк, 2005. – С. 133-139.
97. Шестаков В. А. Способ атрибуции, технико-технологического исследования и идентификации культурных ценностей, музейных предметов, объектов культурного наследия (памятников истории и культуры) - ОКО ГОРА (UADJET)) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://iso-museum.ru/>, назва з екрану.
98. Шестаков В. А. Формально-логическая структура атрибуции [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://isomuseum.files.wordpress.com/2010/05/ascription-structure.pdf>, назва з екрану.
99. Щербаківський В. М. Українське мистецтво. К. : Либідь, 1995.
100. Экспертиза и оценка предметов искусства [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.rma.ru/news/13393/>, назва з екрану.
101. Экспертиза русских икон: объективные данные [Электронный ресурс]. Режим доступа:

http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru<http://www.rma.ru/news/13393/>, назва з екрану.

102. Юмашева Ю. Ю. Стандарты описания объектов историко-культурного наследия в информационно-поисковых системах: проблемы источниковедения [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://polotsk.museum.by/files/freski/LinkedDocuments/Yumasheva.pdf><http://art-con.ru/node/3517>, назва з екрану.
103. Яхонт О. В. Вновь об авторстве произведений скульптуры [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5304>, назва з екрану.
104. Яхонт О. В. К десятилетию деятельности конференции «Атрибуция и экспертиза произведений изобразительного искусства» [Электронный ресурс] / О. В. Яхонт. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5309>, назва з екрану.
105. Яхонт О. В. Некоторые замечания по проблеме атрибуции произведений искусства или о решающих критериях определения подлинности [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5308>, назва з екрану.
106. Яхонт О. В. Некоторые размышления и предложения по организации экспертизы произведений искусства [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5299>, назва з екрану.
107. Яхонт О. В. О методологии атрибуции скульптуры [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5300>, назва з екрану.
108. Яхонт О. В. О методологии атрибуции скульптуры [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5307>, назва з екрану.
109. Яхонт О. В. О неизвестном портрете графини Северной [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5314>, назва з екрану.
110. Яхонт О. В. О подлинности произведений и так называемых категориях ценности в реставрации [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5297>, назва з екрану.
111. Яхонт О. В. О подлинности произведений и так называемых категориях ценности в реставрации [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5297>, назва з екрану.

112. Яхонт О. В. Об одной скульптуре Єдгара Дегі (или еще раз к вопросу о подлинности) [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5311>, назва з екрану.
113. Яхонт О. В. Основные проблемы экспертизы и атрибуции скульптуры [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5300>, назва з екрану.
114. Яхонт О. В. Поздние отливывы в бронзе произведений [Электронный ресурс] / О. В. Яхонт. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5313>, назва з екрану.
115. Яхонт О. В. Проблема оригинала, копии и имитации в станковой пластике XVIII — начала XX века [Электронный ресурс]. Яхонт. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5302>, назва з екрану.
116. Яхонт О. В. Проблема современного копирования и фальсификации скульптуры прошлого [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5310>, назва з екрану.
117. Яхонт О. В. Проблема экспертизы произведений скульптуры после их поновления [Электронный ресурс]. Яхонт. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5306>, назва з екрану.
118. Яхонт О. В. Проблемы экспертизы отечественной скульптуры авангарда 1900-1920-х годов [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5303>, назва з екрану.
119. Яхонт О. В. Ранее неизвестное произведение Паоло Трубецкого [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5312>, назва з екрану.
120. Яхонт О. В. Уникальные произведения скульптуры и художественный рынок [Электронный ресурс]. Яхонт. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5305>, назва з екрану.
121. Яхонт О. В. Экспертиза и фальсификация скульптуры. Современное состояние [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://art-con.ru/node/5301>, назва з екрану.

1. Атрибуція музейного предмета : зміст поняття; мета атрибуції.
2. Експертиза творів мистецтва : зміст поняття; мета основні види експертизи.
3. Суб'єкти та об'єкти експертизи.
4. Оцінка творів мистецтва : зміст поняття.
5. Суть знавцтва та його мета. Знавці.
6. Початок колекціонування творів мистецтва і формування методу знавцтва.
7. Знавецький метод у кінці ХІХ – початку ХХ ст.
8. Атрибуційний метод Б. Віппера.
9. Суть поняття «експертиза», її мета та завдання.
10. Види експертизи.
11. Експертний висновок та його основні компоненти.
12. Об'єкти і суб'єкти експертної діяльності.
13. Нормативно-правові акти, що регулюють проведення експертизи культурних цінностей.
14. Історико-мистецтвознавчий стилістичний та іконографічний аналіз культурних цінностей.
15. Архівно-документальна експертиза.
16. Лабораторні техніко-технологічні дослідження матеріальної структури пам'ятки.
17. Тестування творів мистецтва ультрафіолетовим випромінюванням.
18. Інфрачервона рефлектографія творів мистецтва.
19. Рентгенографічний аналіз творів мистецтва.
20. Сучасне обладнання для експертних досліджень ювелірних виробів, документів, монет, бон, філателістичних матеріалів.
21. Мікроскопи та рентгенівський аналіз творів мистецтва.
22. Апаратно-програмні засоби експертизи творів мистецтва.
23. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей В. Д. Соловйова.
24. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Тамойкіних.
25. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Державного гемологічного центру України.
26. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Б. Платонова

27. Види та жанри живопису.
28. Матеріали основи живописних творів та їх особливості.
29. Техніки живопису.
30. Колір – найважливіший засіб виразності у живописі.
31. Перспектива як засіб виразності живописного твору.
32. Композиція як засіб виразності у живописі.
33. Особливості атрибуції живописних полотен.
34. Копії і підробки творів мистецтва. Дублетні твори.
35. Іконопис як специфічний живописний напрям; історія виникнення і розвитку ікони. Види ікон.
36. Особливості іконописної техніки та засобів виразності в іконописі.
37. Канони іконопису.
38. Символіка кольорів і хроматична лексика ікони.
39. Технологія виготовлення та складові елементи ікони.
40. Історія і техніки графічних творів. Роль кольору у графіці.
41. Різновиди графіки.
42. Техніки авторської графіки.
43. Друкована графіка (естампи).
44. Мініатюра.
45. Методи візуального аналізу та експертної оцінки графічних творів.
46. Поняття і види скульптури.
47. Скульптурні матеріали.
48. Скульптурні техніки.
49. Різновиди скульптурних виробів.
50. Різьблення по дорогоцінному та напівдорогоцінному камінню.
51. Монети і медалі.
52. Типологія тканин за складом волокна, техніками.
53. Особливості орнаментування тканин.
54. Типологія полотен та сукна.
55. Поштучні декоративні тканини у музейних збірках.
56. Особливості декорування тканин інтер'єрного призначення, типологія орнаментів.

57. Типологія побутового одягу.
58. Конструктивні особливості різних компонентів одягу.
59. Декорування вбрання.
60. Особливості опису різних елементів одягу.
61. Прикраси та їх види.
62. Класифікація музейних предметів із дерева.
63. Фізичні властивості деревини та її застосування для виготовлення різних предметів.
64. Особливості наукового опису предметів із дерева.
65. Види металів та їх поширення в декоративно-прикладному мистецтві.
66. Особливості атрибуції художніх виробів з металів.
67. Дорогоцінні метали та їх сплави. Проби.
68. Класифікація ювелірних виробів.
69. Знаки та клейма майстрів. Оригінали та підробки.
70. Класифікація каменів. Конструкція виробів зі вставками.
71. Матеріал і технології виробництва керамічних виробів.
72. Гончарна кераміка, теракота, майоліка.
73. Фаянс і фарфор.
74. Український фарфор (порцеляна) та фаянс.
75. Методи візуальної оцінки та експертизи керамічних виробів.
76. Класифікація і науковий опис пам'яток кераміки.
77. Дорогоцінне каміння та визначення його справжності.
78. Види скла. Атрибуція та експертиза творів з художнього скла.